

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

februari 1 • 2024

ETT HITTILLS OKÄNT NYKÖPINGSÖRE 1627

"PENG ÄR PENGARS BRODER" — 1649

DROTTNING KRISTINAS ROSE RYAL — MED BJÖRN, LEJON ELLER VARG?

MERCURIUS 1718

H. M. KONUNGENS FJÄRDE JUBILEUMSMINNESTECKEN

30 SEK

REN INSPIRATION

"Rome - The Legacy - Coins as storytellers" berättar en spännande, fängslande, inspirerande och ibland skrämmande historia genom myntens frånsidor. Min ambition är att inspirera etablerade samlare såväl som historiskt intresserade läsare för den fascinerande världen av antik numismatik och bidra till rekrytering av nya myntsamlare.

Det romerska rikets historia och utveckling börjar före universums existens, under en tid då endast kaos rådde, och från detta framträdde de primordiala gudarna. Därefter vecklar berättelsen ut sig och beskriver utvecklingen av mytologi och mänsklighet samt deras synkronisering. Vi följer de första människornas ankomst till Europa och Italien,

tillsammans med de olika katastroferna som inträffade under den interglaciala perioden, såväl som bronsålderns kollaps, till återuppbyggandet av civilisationen med etruskerna och integreringen med det framväxande romerska imperiet.

Att komma till Rom under kejsartiden skulle ha varit som att komma till Las Vegas, med allt upplyst i klara färger, tempel, statyer och andra monument nästan stod ovanpå varandra. Allt bildmaterial i boken är anpassat till den senaste forskningen om hur de vita statyerna och monumenten troligen såg ut under antiken.

Ett färdigt provtryck visas upp på de olika myntmässorna under våren och sommaren.

Roberto Delzanno Mynthandel

www.delzanno.se - roberto@delzanno.se - 0708-865008

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

SEDAN 1977

KANSLI OCH REDAKTION

Banérgatan 17 n b
11522 Stockholm
Tel. 08-667 55 98
info@numismatik.se
Måndagar kl. 10-12 och 13-16

Se www.numismatik.se
om ev. tillfälligt stängt kansli.

Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

250 SEK / år (8 nr) från 2023
Medlemmar (medlemsavgift 200 SEK/
år) erhåller tidningen automatiskt.

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

Redaktionen ansvarar inte för ej
beställt material. Texter och bilder i
SNT lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på föreningens hemsida.
Den som sänder manus till SNT
medger detta.

Register över alla artiklar och
notiser i SNT 1977–2023 finns i
sökbart pdf-format på hemsidan.

TRYCK

Pipeline Nordic AB

ISSN 0283-071X

VÅREN 2024

Föreningens aktiviteter

**VÄLKOMNA TILL
VÅRENS
FÖREDRAGS-
KVÄLLAR
HOS
SNF!**

samt kaffe med dopp

Onsdag 14 februari

*Det svenska belöningsväsendet har 'restaurerats'. Kort om de svenska
riddarordnarnas tillkomst och utveckling från år 1748 fram till år 1974
med en blick framåt.*

Tom Bergroth

Onsdag 13 mars. 1523: Spelet kring makten och myntningen.

Bengt Hemmingsson

Onsdag 17 april. Svenska provmynt.

Jan-Olof Björk

Onsdag 15 maj. Myntens kemiska sammansättning.

Anders G. Nord

SNF:s kansli på Banérgatan är öppet för besök på måndagar kl. 10-12,
13-16. Se www.numismatik.se om eventuellt tillfälligt stängt innan besök.
Kansliet når varje dag på: info@numismatik.se

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlaplan; buss 4, 44, 76.

Kansliet är öppet: måndagar kl. 10-12 & 13-16, om tillfälligt stängt se hemsidan.

Kansliet är stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

Hemsida: www.numismatik.se.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida
www.numismatik.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.

På hemsidan kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

ANNONSPRISER 2024

1/12 sida
47 × 50
mm
250 SEK

1/8 sida
72 × 50
mm
350 SEK

1/6 sida
47 × 105
mm
400 SEK

1/4 sida
72 × 105
mm
600 SEK

1/2 sida
151 × 105
mm
1 200 SEK

1/1 helsida
151 × 214 mm
2 000 SEK

mittuppslag
5 000 SEK

2:a & 3:e
omslagssidan
2 500 SEK

4:e omslagssidan
5 000 SEK

SNT behåller samma förmånliga annonspriser 2024.

Annonsen på årsbasis får dessutom 20% rabatt – insänd pdf gäller.

Annonsstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Radannonser: SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt – kontakta info@numismatik.se.

Annonsen som inte är förenliga med IANP:s etik avböjs.

INNEHÅLL SNT 1 • 2024 – februari

ARTIKLAR OCH NOTISER

	SID.
Ett hittills okänt <i>nyköpingsöre 1627</i> har upptäckts	5–7
H. M. Konungens fjärde jubileumsminnestecken	8
Drottning Kristinas rose ryal — med björn, lejon eller varg?	9–11
2023 års svenska numismatiska boktitlar	16
<i>The New York Numismatic Club</i> . "Svensk numismatik uppmärksam i New York" — 1920	17
"peng är pengars broder"	18–19
Eskilstuna myntklubb söker nya medlemmar	23

FASTA RUBRIKER

MYNTTECKEN. IX. Mercurius 1718	12
SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT – REGISTER 2023	13–16
KONFERENS. ICOMON 2024	19
PERSONALIA. 2023 års Gunnar Holst-medalj	20
PRESSKLIPP 1903.	22
LÄSTIPS-NÄTNYTT	22
FÖREDRAG	22
LOKALA NUMISMATISKA FÖRENINGAR & MYNTKLUBBAR I SNF	23
AUKTIONER & MÄSSOR.	25
SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING.	26

OMSLAG

Tio svenska numismatiska publikationer i bokform utgivna 2023 har nått redaktionens kännedom. För hälften av dem står Svenska Numismatiska Föreningen som utgivare och kan också beställas här. Se närmare uppgifter om böckerna och deras författare på sidan 16.

FOTOMONTAGE: MGL.

Ett hittills okänt *nyköpingsöre* 1627 har upptäckts

Av Lennart Castenhag & Jan Holmberg

Nyköpingsören av koppar producerades för Gustav II Adolf under åren 1627–1629. År 1627 försågs åtsidan med antingen rikssköld I-1 eller I-2 under en kunglig krona. På frånsidan kan vi se en grip och den är hämtad ur Södermanlands landskapsvapen. På mynten kan gripen antingen ha vinge ned eller vinge upp.¹

Ett översiktligt präglingsschema för nyköpingsöret 1627 har följande utseende:

Rikssköld I-1 — Grip med vinge ned
Rikssköld I-2 — Grip med vinge ned
Rikssköld I-2 — Grip med vinge upp

Detta präglingsschema publicerades av Castenhag & Skripunov (CS) på Sonesgårdens hemsida år 2012. Det framgår nu att rikssköldarna har två olika utformningar med avseende på infästningen mot den kungliga kronan. Just denna detalj hade visats redan år 2011 i samband med att präglingarna för Säter 1627 publicerades på Sonesgårdens hemsida.² Bild 1.

På Mynthuset auktion i mars 1990, objekt 650, erbjöds ett nyköpingsöre 1627, referens HH 168. I annonsen nämndes att myntet var ”behäftat med stampskador”. Personalen på Mynthuset bedömde att konserveringsgraden var 1+/01. När det gäller konserveringsgraden kan vi i dag bara instämna, det vill säga myntet är i stort sett i samma skick som då det lämnade myntverket i Nyköping 1627.

Tyvärr har myntet usel präglingsskvalitet. Det har uppenbarligen präglats med slitna valsar som också har varit korroderade eller rostiga. Myntet är därför ingen ”skönhet för ögat” trots det mörkbruna vackra yttskiktet. Det ropades i alla fall in av J. Holmberg och hamnade hos honom i en skräplåda och glömdes bort.

Under sommaren 2023 plockades myntet fram för att förevisas en god vän, men på grund av myntets utseende blev det inget ägarbyte. Innan myntet lades tillbaka i skräplådan genomgick det en granskning. Det var något som inte stämde med myntet. Det borde vara stjärnor som interpunktion enligt Castenhags & Skripunovs förteckning, men uppenbarligen var här i stället kulor.

L. Castenhag kopplades in som bara kunde instämna. Ytterligare granskning vidtog och det visade sig att det fanns tydliga spår av en rikssköld I-1 på åtsidan. Bild 4. Gripen på frånsidan hade vinge upp. Upptäckten ställde kunskapen om Gustav II Adolfs kopparmynt från Nyköping på ända. Präglingsschemat för nyköpingsöret 1627 var uppenbarligen mer omfattande än vad som hittills varit känt.³

Det översiktliga präglingsschemat för nyköpingsöret 1627 fick därmed följande utseende efter komplettering:

Rikssköld I-1 — Grip med vinge ned
Rikssköld I-2 — Grip med vinge ned
Rikssköld I-2 — Grip med vinge upp
Rikssköld I-1 — Grip med vinge upp (det nyupptäckta myntet)

Myntdata

Årtalet skrivs XXVII
Likvända sidor
Rikssköld I-1
Gripen har vinge upp
Kungakrona 2a
Frånsidekrona 12
Kulor i interpunktionen
Myntmästarmärke typ 1
Åtsidans omskrift:
GVSTAVUS ADOLPH D G
SVEC GOTH VAN REX M P F
Frånsidans omskrift:
MONETA NOVA CVPRE ( )
NICOPENS M DC XXVII
Valörformat: 1 ör
Diameter 41 mm
Vikt 26,00 gram

Som tidigare nämnts hade det nyupptäckta myntet kulor i stället för stjärnor som interpunktion. Det kan tilläggas att i början av 1628 präglades i Nyköping ettören med rikssköld I-1 och grip med vinge upp samt kulor som interpunktion. Bild 2.

Hur har myntet fått detta utseende?

En första tanke var att myntet är präglat 1628 och att sista ettan i årtalet är sammanpunsad med frånsidekronan så att årtalet av misstag tolkas 1627. Denna hypotes är inte långsökta. Just ett sådant mynt präglades 1628 i Nyköping och myntet finns beskrivet i Hallborg & Hartmanns förteckning som nr 169.⁴ Att detta mynt är spektakulärt beror på att myntet har rikts-

1. Rikssköldarnas konturer och gripen med antingen vinge ned eller upp.

sköld II-1. En uppfattning etablerades om att rikssköld II-1 skulle finnas på 1627 års nyköpingsören, vilket således var fel.

På Misabs auktion 17 såldes ett välpräglad och i stort sett ocirkulerat nyköpingsöre 1628 med rikssköld II-1. Vid närmare granskning kunde det konstateras att sista siffran i året var sammanpunsad med frånsidekronan. Det kan lätt inses att året skulle komma att tolkas 1627 efter cirkulation och nedsatt konserveringsgrad. Här har vi således grunden till missuppfattningen om att nyköpingsöret 1627 skulle finnas med rikssköld II-1. Se CS #201a. För det aktuella nyköpingsöret 1627 kan vi slå fast att året faktiskt är 1627. Bild 5.

Återanvändning av slitna präglingsvalsar

Återanvändning av slitna och korroderade/rostiga präglingsvalsar har förekommit då och då på kopparmyntverken under 1600-talet. Säteröret 1627 med DALRANA i

2. Nyköpingsöre 1628 med sköld I-1 och vinge upp på gripen samt kulor som interpunkt. Bortsett från året är myntet i stort sett identiskt med det mynt som plockades fram ur en skräplåda 2023. En avgörande skillnad är att myntet från skräplådan har diffusa präglingsdetaljer och en stor stampklump över kungakronan på åtsidan.

FOTO: MYNTAUKTIONER I SVERIGE AB.

Det nyupptäckta nyköpingsöret 1627

3. Nyköpingsöre 1627 med sköld I-1 och vinge upp på gripen samt kulor som interpunkt. På åtsidan täcker en stampklump en stor del av kungakronan.

Myntet är präglad med slitna och korroderade/rostiga valsar vilket gör att frånsidekronan är svår att identifiera.

Bortsett från året och präglingskvalitet har myntet stora likheter med myntet på bild 2.

frånsidans omskrift är ett exempel och på detta mynt förekommer ofta stampklumpar. Genom att studera hur stampklumpen växer till sig kan man få en grov uppfattning om präglingskronologi, men i exemplet med "dalranamyntet" tycks gamla präglingsvalsar ha återanvänts sporadiskt, och då blir det lite svårt att identifiera så med präglingskronologin.

Hypotes om hur myntet har kommit till

I det aktuella fallet med nyköpingsmyntet 1627 kan vi tänka oss att en kasserad åtsidesvals med rikssköld

I-1 (CS 186) har återanvänts tillsammans med en kasserad frånsidesvals med vinge upp (CS 194b). Båge dessa valsar har kulor som interpunkt. Myntet CS 194b har motvända sidor. Det aktuella myntet har likvärdiga sidor. Det slumpade sig sålunda så att präglingsmönstren för valsarna blev vända åt samma håll i valsstolen då detta mynt producerades.

Hypotesen håller dock inte om vi granskar myntet ytterligare. Gripen könsorgan är nämligen för litet på det aktuella myntet. Jämför med bild 1, gripen med vinge ned.

4. Att myntet har rikssköld I-1 är uppenbart. Observera den sirliga gravörstilen för rikssköldens konturer.

5. Frånsidekrona 12 kan identifieras med viss möda. Årtalet är lättare att identifiera.

Sammanfattning

Det aktuella myntet har sålunda detaljer som avviker från vad som hittills är känt om nyköpingsöret 1627. Dels har myntet vinge upp och rikssköld I-1, dels har gripens könsorgan samma proportioner som på nyköpingsöret 1627 med vinge ned.

En förbryllande detalj är att myntet har hög konserveringsgrad men usel präglingskvalitet som om det vore präglat med slitna och rostiga präglingsvalsar. Denna detalj är uppseendeväckande eftersom vi inte kan ge exempel på valsar som har använts då myntet präglades.

CS 191 ½

Referenstabellen över Gustav II Adolfs nyköpingsören är uppdaterad. Det aktuella nyköpingsöret 1627 fick beteckningen CS 191 ½. Att det blev ett halvnummer beror på att det har infogats i tabellstrukturen mellan nr 191 och 192.

FOTO OCH GRAFIK AV FÖRFATTARNA
DÄR EJ ANNAT ANGES.

Ytterligare läsning

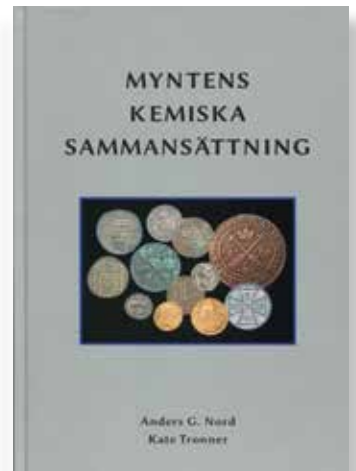
Castenhag, L.: Gustav II Adolfs kopparmynt (förteckning). <https://sonesgarden.se/GIIA-sidan.html>
— Nyköpings kopparmyntverk 1625–1636. <https://numismatik.se/2artiklar/Nykoping-myntverk/NM.php>
— Ett tillrasslat nyköpingsöre 1629. <https://numismatik.se/2artiklar/Nykopingsore-tillrasslat/NT.php>

Castenhag, L. & Lie, E.: Konstiga präglingar på Gustav II Adolfs nyköpingsmynt https://numismatik.se/2artiklar/Konstiga_nykopingsmynt/konst-nykop.php

HH = Hallborg, O. & Hartmann, R.: Utkast till beskrivning öfver Gustav II Adolfs och Christinas kopparmynt. *Numismatiska Meddelanden* VIII. 1883.

Noter

- ¹ Södermanlands landskapsvapen skapades med anledning av Gustav Vasas liktåg 1590 och då hade gripens vinge upp.
- ² Hallborg & Hartman var medvetna om att det fanns olikheter i rikssköldens infästning mot kungakronan, vilket de antyder i en fotnot på s. 22, men de valde att inte närmare gå in på denna detalj.
- ³ Hallborg & Hartman gav ut sitt Utkast till beskrivning öfver Gustav II Adolfs och Christinas kopparmynt år 1883, men skillnaderna i rikssköldens infästning mot kungakronan lämnades därhän. Bobergs auktionskatalog från år 1927 avseende Gustaf Cavallis kopparmynt går heller inte in på denna detalj. År 2011 publicerades skillnaderna i rikssköldarnas infästning mot kungakronan av Castenhag & Skripunov på Sonesgarden.se.
- ⁴ Hallborg & Hartmann hävdar således att myntet bär årtalet 1627.

Anders G. Nord & Kate Tronner: Myntens kemiska sammansättning. 2023.

64 sidor. Illustrerad.
ISBN 978-91-979427-6-8

Författarna har under flera decennier ägnat sig åt myntanalyser och numismatisk forskning, dels som kemister på Riksantikvarieämbetet men även privat. De har publicerat flera böcker och artiklar om såväl metall- som färganalys. Tillsammans har de analyserat mer än femhundra mynt från antiken till senare århundraden. Merparten av resultaten återges i denna bok.

Pris för medlemmar: 150 SEK.
Andra: 200 SEK. + ev. porto.
info@numismatik.se

H. M. Konungens fjärde jubileumsminnestecken

Kungliga jubileumsminnestecken utgör en slags personlig hedersgåva och tilldelas i regel kungliga anförvanter och släktingar, medlemmar av hovet samt högre ämbetsmän och officerare. De instiftas och utdelas i samband med vissa bemarkelsedagar inom kungahuset. Det finns en äldre tradition kring jubileumsminnestecken där Gustav III:s fadderstecken för faddrarna till den år 1778 födde arvfursten Gustav (IV) Adolf är ett notabelt exempel.

Konung Oscar II instiftade ett jubileumsminnestecken den 18 september 1897 till minne av sitt 25-åriga regeringsjubileum. Detta jubileumsminnestecken var det första utdelade i modern tid. Vid kronprins Gustaf (V) och kronprinsessan Victorias silverbröllop den 20 september 1906 instiftades en silverbröllopsminnesmedalj. I samband med konung Oscar II:s och drottning Sophias guldbröllop den 6 juni 1907 instiftades ett jubileumsminnestecken, som formgavs av deras son prins Eugen. Både konung Gustav V och Gustav VI Adolf instiftade minnestecken.

- Inför sin 50-årsdag år 1996 instiftade konung Carl XVI Gustaf ett jubileumsminnestecken, vilket formgavs av skulptören Ernst Nordin och hade gravörmästaren Karl Einar Lennart Askwalls spegelmonogram på reversen.

- År 2013 instiftade H. M. Konungen ett andra jubileumsminnestecken för att markera sitt 40-årsregeringsjubileum (se SNT 2013:7 s. 157).

- Med anledning av sin 70-årsdag instiftade kung Carl XVI Gustaf ett tredje jubileumsminnestecken, vars genombrotna form utgår från gravörmästaren Lennart Askwalls spegelmonogram (se SNT 2016:5 s. 107) som därigenom anknyter till Konungens första jubileumsminnestecken.

Konung Carl XVI Gustafs jubileumsminnestecken IV, åtsida.
Mått 48×29 mm. Bandet 35 mm brett.

FOTO: JONAS ARNELL-SZURKOS/KUNGL. MAJ:TS ORDEN.

Kung Carl XVI Gustaf är sedan den 26 april 2018 den längst regerande monarken i Sveriges historia. Den 15 september firades H. M. Konungens femtio år på tronen och med anledning av det har Konungen instiftat sitt fjärde jubileumsminnestecken, fastställt i hovprotokoll den 28 april 2023.

Tecknet är präglat i förgyllt finsilver och på åtsidan försett med Ernst Nordins profilporträtt av H. M. Konungen med fem gyllene stjärnor symboliserande de gångna femtio åren, samt två korslagda grankvistar. Frånsidan upptar H. M. Konungens monogram, årtalen 1973–2023 samt fem gyllene stjärnor. Tecknet är krönt av en kunglig krona och bärs i Serafimerordens ljusblå band med fem guldränder som markerar de femtio regeringsåren.

Tecknet i guld (= förgyllt finsilver) är tillverkat av Svenska Medalj AB i Eskilstuna där verktygsmakare Stefan Siljemar har gjort den digitala förlagan för framtagande av tecknet. Nordins porträtt och den öppna kransen anknyter till Konungens andra jubileumsminnestecken.

Stor vikt har lagts vid utformningen av den så kallade Gustafs-kronan (införd år 1952), där korsglobens kors är handfilat vilket gör att korset framträder tydligt och de högglangspolade kanterna förhöjer det allmänna intrycket. Bandmonteringarna följer gammal svensk tradition: herrbandet är rakt vikt, vilket gör att korsglobens kors är väl synligt, och damrosetten är monterad med klassiska snedklippta ändrar.

Minnestecknet tilldelades Kungahusets medlemmar, tjänstgörande vid Hovstaten och de gäster vilka deltog i festligheterna den 15 september på Stockholms slott. Antalet utdelade exemplar är 695 stycken.

Jubileumsminnestecknet bärs framför (från bäraren sett, till höger om) H. M. Konungens till 70-årsdagen 2016 instiftade jubileumsminnestecken och övriga medaljer samt riddarordenstecken. Tecknet benämns förkortat CXVIG:sjmtIV.

Ordensintendent Christian Thorén och ordenshärold Jonas Arnell-Szurkos vid Kungl. Maj:ts Orden

Drottning Kristinas *rose ryal*

— *med björn, lejon eller varg?*

Av Jesper Norberg

Betraktaren blickar upp mot den krönte drottningen sittandes på sin tron. Med vänster hand håller hon i riksäpplet som vilar i hennes knä medan den högra håller hårt i den kungliga spiran. Runt halsen bär drottningen ett pärlhalsband. *Bild 1.*

Kristina, med Guds nåde, svears, göters och venders drottning.

Åtsidans motiv är inspirerat av James I:s *rose ryal*, myntat 1604–1619, som i sin tur var inspirerat av den nederländska guldrealen från 1487. Motivet har varken förr eller senare använts på ett svenskt mynt. Varför man valde detta säregna motiv är en fråga som fortfarande är obesvarad.

På framsidan omger två palmkvistar riks vapnet och sammanhålls i topp av en lagerkrans. En dekorativ ros avdelar omskriften. *Freden slår ut i blom genom Kristinas kamp för Kristus.*

Nedantill centrerad under palmkvistarna, finns en figur. Är det en björn? Är det ett lejon?

Bror Emil Hildebrand menade att det var en ”björn med en hacka i tassarna” men kunde inte knyta den till någon person. August Wilhelm Stiernstedt hävdade att figuren var ett *lejon* med en spira som gick att återfinna i Simon Mårtensson Leijonspiras adelsvapen (*se bild 3*) och kopplade således myntet till Kronans myntverk i Riga, där Mårtensson var anställd som räntmästare.

Kristinas *rose ryal*-mynt har varit föremål för många teorier genom åren. Trots att över 370 år har passerat kvarstår frågor som vem som

1. Kristina. Rose ryal u.å.

FOTO: HELENA BONNEVIER, EKONOMISKA MUSEET – KUNGLIGA MYNTKABINETTET/SHM (CC BY 4.0).

gjorde myntet och varför. Man trodde länge att myntet präglades i Bremer-Verden, då stadsvapnet liknade det på myntet. Men senare forskning kopplar myntet rätteligen till Rigas stadsvapen.

Den lilla figuren på myntet har setts som en viktig pusselbit och har inte med säkerhet kunnat kopplas till en person. *Bild 2.* Denna artikel är ett bidrag till det ämnet.

Figuren

Min tolkning är att figuren är en *varg*, som halvt syns över ett berg. Vargen håller en rosstjälk med fyra blad i sina tassar. Vargen går att återfinna på myntmästare Henrik Wulff-Wolffenskölds adelsvapen och myntet präglades i Stadens myntverk i Riga. *Bild 4.*

Klingspor beskriver vapnet i *Sveriges ridderskaps och adels vapenbok* från 1890:

”... en förgylt Sköldh där uthj en Vlfv medh sin naturlige ferga, wijsande sigh

halfv öfwer ett grönt berg, och fattandes med Rammarne en hwit Rosenstiälcke medh fyra gröna blad; Ofwan oppå Skölden, en öppen Tornerehielm, Hielmtäcket och Crantzzen medh blå- guld- och Silfwerfärga fördelte; Ofwan oppå hiälmen en öppen förgylt Chrona uthur hwilken, opprätt står ett Vlfwe hufwudh, medh halfwa halsen emellan Twå bewäpnade armar och händer, hwilke fatta en blå Mårgonstiärna medh förgylte taggar, aldeles som thedh medh sine rätta och afmålat finnes.”

Myntmästare Wulff

Henrik Wulff var myntmästare för Stadens myntverk i Riga åren 1633–1659. Under hans tid som myntmästare upplevde myntverket stor ekonomisk tillväxt, nära relationer till svenska hovet men också konflikter mellan staden och kronan.

Runt år 1650 fanns två myntverk i staden: Stadens och Kronans myntverk. Kronans myntverk inrättades

2. Figuren på frånsidan av Kristinas rose ryal.

FOTO: DETALJ FRÅN ORIGINAL AV HELENA BONNEVIER,,
EKONOMISKA MUSEET – KUNGLIGA MYNTKABINETTET/SHM (CC BY 4.0).

1644 och dess etablering togs som en enorm förolämpning av Rigas stadsråd. Rådet arbetade därför aktivt för att begränsa verksamheten i Kronans myntverk.

Myntverken var viktiga arbetsplatser i staden. Kronans myntverk hade omkring sextio anställda, medan Stadens myntverk hade cirka fyrtio. Totalt arbetade ungefär hundra personer i Riga med mynttillverkning under den period då Kristinas rose ryal anses ha präglats.

Att man kopplar myntet till tidsperioden 1650/1651 har att göra med anknytningen till den Westfaliska freden på myntets frånsida. Freden slöts 1648, men förhandlingar om fredsbestämmelsernas verkställande pågick fram till juni 1650. Kristina är även krönt på myntet och kröningen ägde rum i oktober samma år.

Aleksandrs Platbārzdīs har i sin bok (1968) studerat Kronans myntverk ingående. Platbārzdīs berättar om en turbulent arbetsplats som motarbetas av staden, där också en intern maktkamp om ledningen av verkstaden pågår. Henrich Jäger var myntmästare åren 1647–1656. Nämnde Simon Mårtensson Leijonspira arbetade under samma tid där som räntmästare.

Stadens myntverk är inte alls lika studerat inom svensk eller lettisk numismatik. Henrik Wulff blev myntmästare 1633 och var den sista i en familjedynasti av myntmästare vid myntverket. Familjen beskrivs av

den lettiske numismatikern Viktors Dabolins i hans artikel *Die Dynastie der Rigaer Münzmeister Wulff (1557–1659)*.

Henrik Wulff-Wolffenskölds farfar, Martin den äldre, blev myntmästare 1571 och fick i uppdrag att skapa en ny myntverkstad i staden. Efter Martin tog hans son Henrik den äldre över och därefter hans äldsta son Martin den yngre och när han dog 1633 tog brodern Henrik den yngre (Wulff-Wolffensköld) över. Myntmästaryrket gick i arv, där sönerna gick i skola hos fadern. I vissa fall förekom lärlingskap hos en utomstående guldsmed och vissa källor anger att Henrik Wulff-Wolffensköld också fick viss utbildning i Sverige.

Henrik blev under sin tid som myntmästare en framstående person i Riga. Han blev en förmögen man och viktig länk till svenska hovet. Han var god vän med rikskansler Axel Oxenstierna och fick även ansvaret för dennes finanser. Henrik fick också fler kontakter med andra högt uppsatta ämbetsmän i svenska hovet.

Det finns en bevarad brevsamling mellan Henrik och Axel Oxenstierna. I ett brev daterat den 26 januari 1643 till Axel Oxenstierna bad Henrik att få presentera sin vetenskapliga uppfinning, ett "monument, min enkla uppfinning och vetenskap, ett litet verk", som han hade framställt med egna medel till ära för sin födelsestad Riga och drottningen. Vad den uppfinningen gällde vet vi inte. Men

brevet visar på en lojalitet hos Henrik.

Samtidigt som han var anställd i staden Rigas tjänst, så var han väldigt förmögen och hade nära kontakter med svenska hovet. Dessa roller kunde säkert ha varit svåra att balansera.

Dukater

Under Kristinas regeringstid präglades dukater både i Kronans myntverk och i Stadens myntverk i Riga. Rose ryal-myntet har samma vikt som 4 dukater, alltså 13,75 gram, och mäter 44 mm i diameter.

De dukater som präglas i Stadens myntverk under åren 1643–1646 har valörerna 1, 2, 3, 4, 5, 6 och 10 dukater. Samtliga mynt har initialerna HW på frånsidorna, vilket står för Henrik Wulff. Att myntverket fick förtroende att prägla dukater, trots att Kronans myntverk fanns berodde nog på den nära relationen mellan Wulff och Oxenstierna samt flera andra i hovet.

Om man jämför olika stilar på dukaterna avseende komposition, motivval och stil, finner man skillnader mellan de båda myntverken, särskilt på frånsidorna. Mynten från Stadens myntverk är stilistiskt något mer eleganta, med större variation i dukaterna åren 1643–1646. Ofta visas stadsporten till Riga, vaktad av två lejon och med stadsvapnet ovanför.

På Kristinas rose ryal är bokstaven O formad så att den smalnar av och tjocknar, vilket är samma form som de från Stadens myntverk. Detta på mynten som har Henrik Wulffs initialer på frånsidan. Bild 7–8. En annan aspekt som knyter myntet till Stadens myntverk är förekomsten av Rigas stadsvapen. På dukater som tillskrivs Stadens myntverk är stadsvapnet alltid framträdande, medan samtliga dukater från Kronans myntverk saknar stadsvapnet.

Wolffensköld

I oktober 1646 adlas Henrik Wulff, troligtvis på grund av sina nära kontakter med hovet, och introduceras i Riddarhuset 1647. Han tar då namnet Wolffensköld och det vapen som vi-

3. Simon Mårtenssons Lejonspiras adelsvapen.

UR: KLINGSPOR (1890).

4. Henrik Wulff-Wolffenskölds adelsvapen.

UR: STIERNSTEDT & KLINGSPOR (1857–1879).

5. Anna Wolffenschildts adelsvapen, dotter till Henrik Wulff-Wolffensköld.

FOTO: WOLFFENSCHILD COA-WOLFFENSCHILD-WIKIPEDIA. PUBLIC DOMAIN.

sas på bild 4. I Riga går ätten under namnet Wolffenschildt. Ni kan även se hur adelsvapnet med vargen ser ut under hans dotter Annas tid. Bild 5. Släkten har nummer 366 i svenska Riddarhuset, utslocknad 1771. I Rigas riddarhus nr 76.

Då Kristinas rose ryal präglas använder Henrik sitt adelsvapen som myntmästarmärke och inte som tidigare sina initialer HW. I vapnet ses vargen, halvt synlig över det gröna berget, hållandes en vit rosstjälk med fyra gröna blad i sina tassar.

Med Henriks död 1659 avslutas familjedynastin av myntmästare i Stadens myntverk. I Dabolins artikel nämnd ovan framgår att Henrik var en självmedveten och ambitiös man. I ett brev till Axel Oxenstierna

den 22 september 1646, en månad innan hans adlande, skriver Henrik att: ”människan också är skyldig att sträva lika mycket efter ära som efter gods”.

Kanske var det med de tankarna Henrik lät gravera in den lilla vargen som håller en ros på myntet. En symbol för ätten Wolffensköld på ett praktmynt av den svenska drottningen Kristina.

Litteratur

- Dabolins, V.: Die Dynastie der Rigaer Münzmeister Wulff (1557–1659). *Forschungen zur baltischen Geschichte*, bd 13, s. 24–38. 2018.
- Delzanno, R.: *Sveriges guldmynt 1512–2020*. Stockholm 2019.

Elgenstierna, G.: *Den introducerande svenska adelns ättartavlor med tillägg och rättelser*. Stockholm 1925–1926.

Golabiewski Lannby, M.: ”Fredens blomma”, *Quadra – Klenoder i Kungl. Myntkabinetet*: s. 113–116. Stockholm 1998.

Hildebrand, B. E.: *Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer*. Stockholm 1874.

Klingspor, C. A.: *Sveriges riddarskaps och adels vapenbok – omfattande alla kända såväl introducerande som ointroducerade ätters vapen*. Stockholm 1890.

Platbärzdīs, A.: *Die Königlich Schwedische Münze in Livland – Das Münzwesen 1621–1710*. Stockholm 1968.

Stiernstedt, A. W. & Klingspor, C. A. Arvid (red.): *Sveriges riddarskaps och adels wapenbok*. Stockholm. 1865–1879.

6. Typexempel av bokstaven O från Stadens myntverk. Denna från 3 dukat 1643 med initialer HW på fransidan.

FOTO: DETALJ FRÅN ORIGINAL AV HELENA BONNEVIER, EKONOMISKA MUSEET – KUNGLIGA MYNTKABINETTET/SHM (CC BY 4.0).

7. Bokstaven O på Kristinas rose ryal.

FOTO: DETALJ FRÅN ORIGINAL AV HELENA BONNEVIER, EKONOMISKA MUSEET – KUNGLIGA MYNTKABINETTET/SHM (CC BY 4.0).

8. Typexempel av bokstaven O från Kronans myntverk.

Denna från 1 dukat 1646.

UR: DELZANNO (2019).

MERCVRIVS, 1718.
Diameter 24 mm, vikt 4,5 g. Rutad rand. Ref.: SM 222.
Gravör: Zacharias Hartwig Arensburg.
FOTO: KMK/GABRIEL HILDEBRAND.

IX. Mercurius

Karl XII dödades i Fredrikshald under kriget mot Norge den 30 november 1718. Det nionde mynttecknet, nödmyntet med handelns och köpmännens gud *Mercurius*, utkom i december samma år under hans systers, drottning Ulrika Eleonora, regering till april 1719. Enligt förordningen 23 juni 1718. *Mercurius* blev den sist utgivna av "koppargudarna" men utgavs i dubbel upplaga mot de tidigare, 6 000 000 exemplar. Vikten är 4,5 gram.

På nödmyntet ses den romerske guden *Mercurius* som i höger hand håller sin häroldsstav ("merkurius-staven") runt vilken två ormar slingrar sig, högst upp ett vingpar. Huvud och blick är vända mot staven. Den vänstra handen ser ut att vara tom. Vingarna, även på mössan och sandalerna, ska visa hans upphöjdhet.

Valören ses inom en oval cirkel, som på utsidan fått en sköldliknande utformning. Längst ned ett trepass mellan två blommor.

Zacharias Hartwig Arensburg, gravör vid Myntverket i Stockholm 1717 till 1719, utförde 25 par stampar. Flera gravörer bör ha deltagit i utarbetandet av stampar, till sex miljoner präglingar krävs väl fler än 25 par stampar. Plattarna tillverkades i Avesta, medan själva präglingen skedde i Stockholm under myntmästaren Lorentz Careelbergs ledning.

Mercurius är en av våra större planeter och ett populärt namn i olika sammanhang. I slutet av 1600-talet gavs ett av kvarteren i dåvarande Staden, i dag Gamla stan, namnet Mercurius. En vinkällare Mercurius låg på 1700-talet vid Lilla Vattugränden på Norrmalm i Stockholm, nämnd i Henels adresskalender (1728). *Den Svenska Mercurius* var en tidskrift utgiven vid 1700-talets mitt. I egenskap av handelns och köpmännens beskyddare är guden Mercurius en återkommande symbol på många av våra tidigare privata affärsbankers sedlar.

På en spelpenning av koppar är guden Mercurius framställd som på nödmyntet och visar på åtsidan ett lagerkransat huvud i profil, tolkat som baron von Görtz. Den har ibland benämnts som "Görtz-daler".

Monica Golabiewski Lannby

Referenser

Castenhag, L.: sonesgarden.se/Gamla_mynt/Karl_XII_nodmynt_dec_2009/KXII_nodmynt_dec09.html

— Karl XII:s mynttecken – nödmynten 1715–1719. *SNT* 2023:1.

Holst, G.: *Spelpenningar avsedda för kortspel*. 1977.

Lindgren, T.: Projekterade men aldrig utgivna svenska mynttecken. *NNÅ* 1940.

Nathorst-Böös, E.: Görtz' huvud än en gång. *NNUM* 1969:6 s. 199–200.

Sandström, R.: *Romarna och deras mynt*, s. 256. 2013.

SM = *Sveriges mynt 1521–2021*. 2022.

www.falcoin.se/typsamlingssidan-karl-xii-nodmynt/

<https://sv.wikipedia.org/wiki/N%C3%B6dmynt>

Läs mer här:

SNT 2023:1 (I. Kronan), 2023:2 (II. Publica Fide), 2023:3 (III. Wett och Wapen), 2023:4 (IV. Flink och Färdig), 2023:5 (V. Jupiter), 2023:6 (VI. Saturnus), 2023:7 (VII. Phoebus), 2023:8 (VIII. Mars).

Spelpenning från 1700-talet. Koppar. Diameter 22 mm, vikt 2,50 g. Ref.: Holst 144.
Profilen på åtsidan har tolkats som baron von Görtz.
På fransidan ses Mercurius, utförd som på mynttecknet.

FOTO: LENNART CASTENHAG.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

REGISTER 2023

SNT samt artikel- och författarregister finns i pdf-format
på Svenska Numismatiska Föreningens hemsida:
www.numismatik.se

ARTIKLAR OCH NOTISER

	NR	SID.
Audy, Florent Strasbourg 1681. Bruket av svenska mynt som betalningsmedel i Ludvig XIV:s rike	1	5–8
Bergroth, Tom C. De kungliga svenska riddarordnarna utdelas igen till svenska medborgare	2	33–36+omslag
Berkö, Christer Östersunds myntklubb 1974–2022	6	138
Björk, Jan-Olof Lundamässan i nya lokaler	2	37–39
Yngve Almer och Offertlista nr 10. <i>En betydande samling svenska kopparmynt</i>	3	57–61
Burström, Nanouschka Myrberg Ny försäljning av stulna mynt (<i>& Annica Ewing, Ragnar Hedlund, Birgitta Hårdh, Gitte Ingvardson, Kenneth Jonsson, Christoph Kilger, Linda Lundberg, Jens Christian Moesgaard</i>) (Debatt)	8	188
Carlberg, Dan Soldatpenningen från Bremen-Verden	3	62–64+omslag
Myntstöld i Linköping	3	69
Provmyntet som blev en pollett	5	113
En sällsynt variant av 1680 års dukat	7	162–163
Efterlysning av äldre svenska polletter! (<i>& Bernt Thelin</i>)	7	164
Carlsson, Per-Göran Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet. En festdag i 450-årsjubileumsanda!	4	85–87
Litet mynt blir stor peng – sannsagan om några amerikanska <i>Lincoln-encentare</i>	6	136–137
Castenhag, Lennart Karl XII:s mynttecken. Nödmynten 1715–1719.	1	10–11
Danielsson, Gabriel Nya namnteckningar på Sveriges sedlar 2023	3	65
Ekström, Curt Medalj från SNF i samband med 150-årsjubileet 1873–2023	1	8
Konungen 50 år på tronen – uppvaktas av SNF	7	165
Ewing, Annica En nödvändig räddningsåtgärd (<i>& Martin Tunefalk</i>) (Debatt)	7	166
Golabiewski Lannby, Monica I. Kronan (<i>Mynttecken</i>)	1	11
II. Publica Fide (<i>Mynttecken</i>)	2	43
Apropå ål	2	44
Inger Hammarberg 1943–2023 (<i>Personalia</i>)	2	44
III. Wett och Wapen (<i>Mynttecken</i>)	3	61
Serafimerordens minnesmynt 17 april 1748	3	64

Fru Minschensnipp i Pippetorp	3	66
Herman Gyllenhaal 1934–2023 (<i>Personalia</i>)	3	67
Vad gör vi med våra mynt? (<i>Utställning</i>)	3	71
IV. Flink och Färdig (<i>Mynttecken</i>)	4	92
V. Jupiter (<i>Mynttecken</i>)	5	112
VI. Saturnus (<i>Mynttecken</i>)	6	132
VII: Phoebus (<i>Mynttecken</i>)	7	161
VIII: Mars (<i>Mynttecken</i>)	8	185
Gunnarsson, Bo		
Brita Malmer – <i>Serpents and Crosses</i>	1	17–19
På uppdrag i Paris (☞ <i>Kjell Holmberg, Jens Christian Moesgaard</i>)	8	177–182+omslag
Gustavsson, Bo		
Rättelse i SNF:s verksamhetsberättelse 2022	5	116
"Räkne-enheten skall kallas krona". Den svenska kronan 150-årsjubilerar	8	183–185
Hallenberg, Emelie		
Monarkins fall och uppgång. Konungen är död – leve konungen? Myntbilder i revolutionernas tid, del I	5	114–115
Frihet, jämlikhet och republik. Myntbilder i revolutionernas tid, del II	6	134–135
Frihetens symboler och gestalter. Myntbilder i revolutionernas tid, del III	7	159–161
Heijne, Cecilia von		
ICOMON på KMK	2	44
Hemmingsson, Bengt		
En märklig myntförfalskning år 1836	1	20–21
Sjättedelsskillingen 1832. <i>Varför två typer?</i>	6	133
Holmberg, Kjell		
På uppdrag i Paris (☞ <i>Bo Gunnarsson, Jens Christian Moesgaard</i>)	8	177–182+omslag
Moesgaard, Jens Christian		
Stockholms Universitet udbyder <i>Numismatikkursus</i>	5	116
På uppdrag i Paris (☞ <i>Bo Gunnarsson, Kjell Holmberg</i>)	8	177–182+omslag
Nord, Anders G.		
Några ovanliga myntmetaller (☞ <i>Kate Tronner</i>)	4	81–83
Nordlind, Ulf		
Konstakademiens pris 2022 till Ernst Nordin (<i>Personalia</i>)	3	67
Lars O. Lagerqvist 1929–2023 (☞ <i>Torbjörn Sundquist</i>) (<i>Personalia</i>)	8	189
Serrestam, Sonny		
Skandal Kungl. Myntkabinettet! (☞ <i>Roger Jonsson, Max Mitteregger, Christer Skaring, Per-Göran Carlsson, Hasse Nilsson, Roland Falkensson, Johan Melin, Berndt Göhle</i>) (<i>Debatt</i>)	6	140
Sundquist, Torbjörn		
Johannes Jacobus Luckius: <i>Sylloge Numismatum Elegantiorum</i>	7	153–158+omslag
Lars O. Lagerqvist 1929–2023 (☞ <i>Ulf Nordlind</i>) (<i>Personalia</i>)	8	189
Svenson, Ingemar		
Boksläpp och seminarium i Åbo	2	40–41
Svenska Numismatiska Föreningen 150 år. Jubileumsfesten	5	105–112+omslag
SNF:s årsmöte 2023 i Uppsala	8	186–188
Theelin, Bernt		
Berit Ring-diplomet – stort tack	2	45
Efterlysning av äldre svenska polletter! (☞ <i>Dan Carlberg</i>)	7	164
Hans Olof Sundelius' fattighjälper inför julen 1794 (<i>Pressklipp 1794</i>)	8	190

Tronner, Kate		
Några ovanliga myntmetaller (<i>& Anders G. Nord</i>)	4	81–83
Tunefalk, Martin		
En nödvändig räddningsåtgärd (<i>& Annica Ewing</i>) (<i>Debatt</i>)	7	166
Wettmark, Martin		
Felaktiga myntset	1	24
En förfalskad hundralapp från 1960-talet	2	48
När myntverket smälte ner tsarens guld	8	182
Widell, Magnus		
För 500 år sedan tillträdde "sedelkungen".	6	129–132
Östberg, Kerstin		
FIDEM XXXVII (<i>Medaljkongress</i>)	3	67
Fédération Internationale de la Médaille d'Art. Sverige.	8	189
Utan angiven författare		
En "Brenner" till salu 1731 (<i>Pressklipp 1731</i>)	1	21
Järnmynten äro här igen (<i>Pressklipp 1942</i>)	2	45
IBNS Banknote of the Year (<i>Nätnytt</i>)	2	45
Pollettbössan (<i>Nätnytt</i>)	2	45
SNF bidrar till föredrag i numismatiska föreningar!	2	46
Silver till gudarna – örter till människorna (<i>Nätnytt</i>)	3	64
Norska mynt lika med svenska (<i>Pressklipp 1876</i>)	3	67
Skandinaviska myntkonventionen (<i>Pressklipp 1876</i>)	3	67
Tumba bruk – nu statligt byggnadsminne	3	68
Tiodaler upphittad (<i>Pressklipp 1869</i>)	4	92
Pollettbössan (<i>Nätnytt</i>)	4	93
Minnesvärt besök på Myntverket (<i>Pressklipp 1895</i>)	5	117
Harald Blåtand (<i>Myntfynd</i>)	5	117
Bank Note of the Year (<i>Nätnytt</i>)	5	117
Medeltidsstaden sökbar digitalt (<i>Nätnytt</i>)	5	117
Nya svenska pengar, som inte gå (<i>Pressklipp 1900</i>)	6	140
Pollettbössan (<i>Nätnytt</i>)	6	141
Numismatikkursen	6	141
Svenska numismatiska föreningen (<i>Pressklipp 1900</i>)	7	166

NYTT OM BÖCKER – RECENSIONER

Inger Lise Libakken: <i>Sverre Morken. Et kunstnerskap i miniatyr på frimerker og pengesedlar</i> . 2022. (Bo Gunnarsson)	1	23
Jan Olav Wilborn Aamlid: <i>Siam Specimen Banknotes</i> . 2022. (Bengt Hemmingsson)	2	42–43
Svante Fischer & Jens Christian Moesgaard: <i>Stockholm Studies in Late Roman and Early Byzantine Solidus Coinage</i> .	7	166

BOKTIPS & LÄSTIPS

<i>Fund & Fortid. Arkæologi for alle</i> .	1	22
<i>Svenska Fornminnesföreningen 150 år. Minnesskrift från jubileumsåret 2019</i> .	1	22
<i>Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad</i> . 2023:1.	2	43
Lennart Castenhag: <i>Johannes Bureus, Sveriges förste riksantikvarie</i> . www.numismatik.se	2	43
Christina Mattsson: <i>Petter Winge och hans värld. En boktryckare, bokhandlare och utgivare i 1700-talets Nyköping</i> . 2022. (Monica Golabiewski Lannby)	2	46
<i>Populär Arkeologi</i> . (Monica Golabiewski Lannby)	3	67
Anders G. Nord: <i>Forntidens kemi</i> . 2023. (Monica Golabiewski Lannby)	4	83
<i>Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad</i> . 2023:2.	4	93
<i>Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad</i>	6	141

2023 års numismatiska boktitlar som visas på omslaget

Dan Carlberg, Bengt Hemmingsson, Magnus Wijk: *Sveriges mynt 1521–2021. Studier*. Wijk Antik.

Lennart Castenhag: *Ungerska plåtar. Svensk kopparproduktion från mitten av 1500-talet och 200 år framåt*. SNF *

Rodney Edvinsson, Bo Franzén, Roger Svensson, Johan Söderberg: *History of Prices and Wages in Medieval Sweden. Volume I. Statistics and Analysis. Volume II. Database*. SNF *

Bo Gustavsson: *Sven Kulle – Jugendkonstnären*. Göteborgs Numismatiska Förening.

Berndt Göhle: *Karl XI:s mynt. Dukater, Riksdaler, 8 mark, 4 mark, 1 mark och 5 öre*. Eget förlag.

Jubileumsbok. Svenska Numismatiska Föreningen 1873–2023. *Numismatiska Meddelanden XLIII*. SNF *

Bengt Larsson: *1 öre i silver från Frihetstiden. En inventering av mynten och deras stampar*. Egen utgivning.

Brita Malmer: *Serpents and Crosses. Scandinavian coinages from the time of Louis the Pious, Cnut the Great, Harthacnut and Anund Jacob. Commentationes de Nummis Saeculorum IX–XI in Suecia repertis. Nova Series 14*. Ed. Bo Gunnarsson. Kungl. Vitterhetsakademien.

Anders G. Nord & Kate Tronner: *Myntens kemiska sammansättning*. SNF *

* = Finns att köpa hos SNF – info@numismatik.se – samt på myntmässor där SNF deltar med bokbord.

THE NEW YORK NUMISMATIC CLUB

"Svensk numismatik uppmärksammad i New York" — 1920

Pressklipp ur Svenska Dagbladet söndagen den 13 juni 1920:

”Svensk numismatik uppmärksammad i New York”. I tidningen Nordstjernen i New York för den 10 maj läses följande:

The New York Numismatic Club egnade sitt ordinarie månadsmöte i fredags i moriska rummet i New Grand Hotel åt svenska mynt och medaljer. Sedan de till ett 20-tal uppgående mötesdeltagarna intagit gemensam middag, vidtog mötet, efter vilket de närvarande förevisade medhavda svenska mynt och medaljer ur sina samlingar. Bland de närvarande märktes den entusiastiske mynt- och medaljsamlaren dr. Julius de Lagerberg, som från sina rika samlingar medfört några ytterst sällsynta mynt och medaljer. Vidare voro närvarande Ernst Wernström, R. Robertson och V. Berger, vilken sistnämnde hade medfört bland annat ett exemplar av det äldsta svenska kopparmyntet. Herr Julius Lagerberg, sedan många år bosatt i New Jersey nära New York samt ledamot av *The American Numismatic Society* och av ovannämnda klubb, är yngre broder till vår framstående numismatiker, kammarherre Magnus Lagerberg.”

Axel Julius (de) Lagerberg (1849–1936) föddes liksom den fem år äldre storebrodern Adam Magnus Emanuel Lagerberg på Rörstrands porslinsfabrik i Stockholm. Familjen var mindre bemedlad och efter faderns död år 1863 fick den unge Magnus Lagerberg dra försorg om familjen. Han var på sin tid en stor personlighet och chef för Göteborgs museum. Utan hans idériakedom och flit skulle de enastående samlingarna i myntkabinettet vid nämnda museum knappast existera i dag.

Magnus Lagerberg var också en av stiftarna till SNF år 1873 och utnämndes till hedersledamot år 1900.

Den som vill läsa mer om Magnus Lagerberg och hans fascinerande livsöde kan göra det i SNF:s förra året utkomna Jubileumbok – *Svenska Numismatiska Föreningen 1873–2023*. Boken utgör *Numismatiska Meddelanden* XLIII och finns att köpa på kansliet.

Den yngre brodern Julius Lagerberg flyttade till Amerika och blev amerikansk medborgare år 1884. Han kom så småningom att arbeta som börsmäklare. År 1910 kunde SNF kalla sina första korresponderande ledamöter. Julius de Lagerberg utsågs till korresponderande ledamot redan första året.

Ernst R. Wernström, var svensk-ätling och bland annat en tid chef för Scandinavian Sales Co. i New York. Wernström var också president för *Pacific Coast Numismatic Society*.

Robert Robertson (1869–1937) emigrerade till Amerika år 1892 och bytte då namn från Grönvall till Robertson. Han hade flera olika arbeten och arbetade bland annat hos *Gutttag Brothers* myntfirma innan han startade sin egen verksamhet strax efter första världskriget. År 1929 förvärvades hans utmärkta svenska myntsamling av *American Numismatic Society* (ANS). Han lär ha haft flera mynt som på den tiden saknades i svenska Kungl. Myntkabinettet. År 1935 utsåg den svenska regeringen honom till riddare av Vasaorden med anledning av hans många donationer till den svenska statsamlingen.

Idén till *New York Numismatic Club* växte fram inom *American Numismatic Association* (ANA). Klubbens första möte ägde rum i december 1908. Lokalen var klassiska *Keen's Old English Chop House* på 36th Street och 6th Avenue i New York City. Gruppen beslutade då att hålla regelbundna månadsmöten. Det första var i januari 1909 och medlemmarna har träffats varje månad sedan dess.

Jan-Olof Björk

Svenska Numismatiska Föreningens hemsida www.numismatik.se

Hemsidan handhas av SNF:s webbansvarige Lennart Castenhag. Här finns nyheter såsom litteraturtips, föreningens kommande aktiviteter, Myntkontakt/SNT sedan 1972 i pdf-format: numismatik.se/2publikationer/

SNT:s författar- och artikelregister:

numismatik.se/2publikationer/SNT_register_till_2023.pdf

Numismatiska artiklar utöver dem som publiceras i SNT.

Se också exemplen på falska mynt: numismatik.se/2falska/

Hemsidan uppdateras regelbundet.

Tillsammans kompletterar hemsidan och SNT varandra.

e-post: webmaster@numismatik.se

”peng är pengars broder”

Relation.

Och sannfärdig berättning om de penningar som blev borta på Rådstugan, den 19 December. 1649, den tid de fattiges bössa blev öppnad, och är sig då således tilldraget som efterföljer.

Då samma tid vore uppgångna på Rådstugan, Rådmännen, nämlig Svend Lucasson, Hans Pedersson, Henrich Lund, Rolf Hansson, Christen Grumb, Henning Pedersson och Hans Arentsson, Byskrivaren Anders Pedersson, Hans Jensson kyrkovärjare, Hans Skytte Hospitals föreståndare, Anders Jönsson Bagge på de Husarmas vägnar. Michel Reimand och Willadtz Jesson borgare på deras egna vägnar, då där den fattiges Bössa blev öppnad, som Hans Skytte bar fram.

Blev pengarna där i upphållda på Rådstugans bord, och satt ingen av rådmännen vid samma bord, utan allena Svend Lukasson och Hans Pedersson som räknade pengarna var sort för sig. De andra Rådmännen gick av och an på golvet utom Rådmannen Rolf Hansson, Han stod vid sidan av bordet och tog emot pengarna från Svend Lukasson och Hans Pedersson, dock icke vid tal och gav dem sen till Hans Skytte (på de fattigas vägnar till Hospitalet) som stod vid den nedersta bordsändan, och då han blev tilltalad beloppet 20 Dlr. 2 Mark av de räknade pengarna frågade Hans Skytte två gånger Rolf Hansson om där var några pengar uttagna av de pengar som var i bössan, var till Rolf Hansson, Henrich Lund och byskrivaren svarade; Nej, där var ingen uttagen. Hans Skytte frågade då igen om någon hade bytt eller växlat till sig något av de fattigas pengar. Var till Hans Pedersson Rådmand svarade och sa ” Jag växlade en Rdr för Hvidar och söslingar, det sa jag väl”. Då sade Hans Skytte ”jag har mist några pengar som var i bössan”. Rolf Hansson frågade ”vad för pengar?”

Då sa Hans Skytte, ”jag haver mist 3 28 skilling- stycke och 3 14 Skilling- stycke, en Rdr och en halv engelsk Skilling, som jag lade i bössan hemma i mitt hus idag, innan jag gick här upp till Rådstugan.” Svarade Rolf Hansson och sa till Hans Skytte ”Skyllar ni oss för tjuvar?”. Var till Hans Skytte svarade ” jag skyller ingen för tjuv, men jag frågar efter mina pengar på de fattigas vägnar”. Då sa Rolf Hansson till dem som satt vid bordet, nämligen Svend Lukasson och Hans Pedersson, låt oss rannsakas. De stod då upp från bordet och Hans Pedersson stod vid fönstren, vid den lille bänk som det röda klädet ligger på, och Svend Lukasson stod något ut på golvet från Hans Pedersson vid den långa bänken. Då sa Rolf till Svend Lukasson ”Vik ner era stövelkragar, och när han vek ner dem trillade två st 28 Skilling-stycker ut på golvet, men varifrån de kom vet vi inte. Då sa Rolf Hansson till Svend Lukasson, ” Här har vi det, Gud förlåt er, hur har ni gjort det?” Då svarade Svend Lukasson och svor med uppräckt och sammanslagna händer, ”så sant hjälpe mig Gud, Jag har inte gjort det, och ej heller vet jag därav, Gud förlåte den som haver gjort det” Då gick Hans Pedersson från det ställe som han stod på, vid den lilla bänken med rött kläde och bort till skorstenen och värmde sig. Då sade Rolf Hansson ”eftersom vi är samlade här, låt oss rannsakas eftersom Hans Skytte säger att där är fler pengar som saknas. Då började de att rannsaka sig, tog av fickorna vad pengar de hade där i, och frågade Hans Skytte om han kändes vid några av de pengar som kom fram, varför han svarade Nej och

sa ”peng är pengars broder. Då klädde de av sig kjortlar och tröjor och lade på bord och bänkar var de kunde och började lossa på byxremmen, undtagen Hans Pedersson. Han gick samtidigt ut genom dörren från dem när de så skarpt började rannsaka sig. Då sa Henrich Lund ”Nu har vi rannsakat nog denna gång. Sen kom Hans Pedersson in igen och vände sina fickor ut, därefter skildes vi, och var och en gick hem till sitt och veterligt findes ännu tillstånd tre av de 28 skilling-stycker, som ligger på rådstugubordet. Vidare där om är av vittnesbörd, att således den tid och på detta ställe, passerade som föreskrivet står, bekräftar vi undertecknade, som nu till städje är med vår händers underskrifter.

Halmstad den 11 Maj anno 1650

Hans Skytte

Anders Pedersson

Bakgrund och analys

I freden i Brömsebro (och Kristianopel) i augusti 1645 blev Halland svenskt som pant för Öresundstullen. Panten skrevs på trettio år om man inte kom överens om en annan pant. Men sannolikheten för att en sådan överenskommelse skulle komma till stånd var mycket liten. Förvaltningen av landskapet inriktades därför på ett mycket långsiktigt förvärv. Denna plötsliga förändring av nationalitet innebar på det lokala planet att man fick ett annat myntsystem. Aktstycket ovan visar emellertid att det tog sin grundliga tid innan övergången till den svenska myntråkning var etablerad.

Vilka var då mynten som fattades i relationen ovan? 28 och 14 skilling-

2 mark 1645, Christiania.

Motsvarar ett av de 28-skillingstycken som nämns i texten.

FOTO: OSLO MYNTGALLERI.

1 mark 1644, Christiania.

Motsvarar ett av de 14-skillingstycken som nämns i texten.

FOTO: OSLO MYNTGALLERI.

stycken hittar man inte om vi tittar på mynten från tiden. Men förklaringen är ganska enkel. Kriget mellan Sverige och Danmark hade börjat utan krigsförklaring och detta uppfattades som ett stort brott av den danske kungen Christian IV. Han lät slå mynt från och med 1644 med ett monogram *Justus Jehova Iudex* (Gud är en rättfärdig domare). Mynten kallas och kallades Hebreer-mynten eftersom Jehova stavades med hebreisk skrift. Mynten var krigsmynt och hade dålig halt. 2-marken sattes efter kriget ner till 28 skilling och 1-marken till 14 skilling (från de 32 respektive 16 som de skulle vara värda). Där fattades således 3 stycken 2-markar och 3 stycken 1-markar, 1 riksdaler och en halv engelsk shilling.

Det är rimligt att anta att huvud delen av mynten i fattigbössan bestod av låga valörer av danska mynt. I protokollet nämns också mycket riktigt hvidar och söslingar. Där fanns säkert också 1- och 2-skillingar. I den nya situationen med byte av nationalitet som folket i Halmstad befann sig i, var det ju naturligt att offra sina gamla mynt. Vi kan också på grund av Hans Skyttes kommentar anta att högvalörer som 2- och 1-markmynt helt saknades i bössan. Riksdalern som saknades bör ha varit den som Hans Pedersson växlade till sig. Oavsett om den var dansk eller svensk var det ett värdesäkrat mynt eftersom halt och vikt var internationell. Den halva engelska shillingen motsvarar ungefär ett danskt 1-marksmünt. Gåvan

som Hans Skytte gav till de fattiga bestod av cirka två och en halv daler, mer än en tiondel av det samlade värdet i fattigbössan. Inte undra på att han reagerade på avsaknaden av mynten.

Efterskrift

Denna relation eller protokoll som vi säger idag, påträffades av mig i samband med ett besök i Halmstad Högskolas bibliotek. Jag sökte uppgifter om en samling och hittade då ett antal intressanta avskrifter från dansk tid (men dessvärre inget värdefullt om den samling som var den egentliga avsikten till besöket). I artikeln har jag gjort en moderniserad översättning och namnen är "försvenskade", men jag hoppas att språkbyggnad från den tidens protokoll går att känna igen. Originalen finns på Riksarkivet.

Kent Bengtsson

Källor och litteratur

Hallands Fornminnesförenings Årsskrift
1869–1872.

Bli medlem i
**SVENSKA
NUMISMATISKA
FÖRENINGEN**

Stiftad 1873

Årsavgiften är 200 kronor
Som medlem får du
Svensk Numismatisk Tidskrift
och *Nordisk Numismatisk
Unions Medlemsblad*

info@numismatik.se

ICOMON-KONFERENS

DEN 25–28 SEPTEMBER 2024 kommer den årliga ICOMON-konferensen att hållas på Ekonomiska museet – Kungliga myntkabinettet. Förutom ICOMON är även *International Numismatic Council* en samverkanspart. Temat för konferensen är "Cross-Organization Collaboration".

Se mer här:

ekonomiskamuseet.se/en/conference2024/

2023 års Gunnar Holst-medalj tilldelas

Monica Golabiewski Lannby

STYRELSEN FÖR RUT och Bengt Holméns stiftelse för numismatik delar ut Gunnar Holst-medaljen till person som lämnat särskilt anmärkningsvärt bidrag till numismatisk utveckling. Mottagare av medaljen 2023 är Monica Golabiewski Lannby. Monica behöver naturligtvis egentligen ingen särskild presentation för läsare av Svensk Numismatisk Tidskrift, men stiftelsen vill ändå erinra om några av de många skäl som föranlett stiftelsen att utse henne som mottagare. Utdelningen kommer att ske under 2024.

Monica ingick 1989 i redaktionen för *Svensk Numismatisk Tidskrift* och har sedan 1991 redigerat den. I över trettio år har hon alltså redigerat och granskat mycket av det som publicerats inom svensk numismatik och därtill bidragit med femhundra egna artiklar och notiser i de ledande numismatiska tidskrifterna i Norden. Bland större fristående arbeten kan nämnas *Pengar i folkmun och mynt i seder, bruk och poesi* (2000), *Poetiska sedlar* (2008) och *Polletter för hela slanten* (2011), som alla behandlar betalningsmedel i förhållande till den omgivning inom vilken de används. *Stockholmspolletter* (2010) är ett pionjärverk inom den numera växande litteraturen om polletter. *Kung Knut Eriksson och penningarna* (2019) är ett sällsynt exempel på en publikation som innehåller vetenskapligt numismatiska fakta och utan problem kan läsas av alla både numismatiker och en vetgirig allmänhet. *Sveriges mynthistoria – berättad i korthet* (2022) är en introduktion till svensk numismatik för alla intresserade. Utöver detta har Monica formgivit och redigerat ett antal ytterligare böcker inom numismatik. För mig personligen har det varit en fördel att kunna

samarbeta med henne i böcker som *Göteborgspolletter* och den nyutkomna boken *Sven Kulle – Jugendkonstnären*.

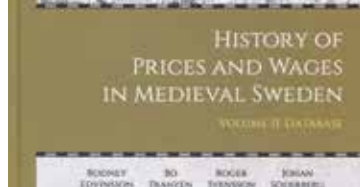
Monica var anställd vid Kungl. Myntkabinettet – Sveriges ekonomiska museum 1976–2012. Under dessa år hade hon viktiga ansvarsområden inom ett flertal utställningsproduktioner, där de mest omfattande var i samband med bygandet av Kungl. Myntkabinettet på Slottsbacken samt av Tumba bruksmuseum.

På myntkabinettet var Monica bland annat ansvarig för myntfynd. Många tusentals mynt har bestämts och registrerats av henne från olika perioder och delar av landet. Monicas väl utvecklade kunskap om och känsla för myntfyndsmaterialet kommer till uttryck i artiklar och böcker. Monica har även lagt grunden för Kungl. Myntkabinetts nationella myntfyndsregister. Hon har också varit en stark drivande kraft i projektet Sveriges Mynthistoria Landskapsinventeringen under flera decennier.

Genom en kombination av strikt vetenskapligt kunnande och förmåga att omsätta detta till lättbegriplig information samt genom att sätta in numismatiken i ett kulturellt sammanhang har Monica lämnat ett ovanligt brett och omfattande bidrag till utvecklingen av svensk numismatik. Genom sitt arbete inom Svenska Numismatiska Föreningen är Monica en naturlig kontaktpunkt för alla medlemmar i hela landet.

För Rut och Bengt Holméns stiftelse
för numismatik

Bo Gustavsson, vice ordförande

Rodney Edvinsson, Bo Franzén, Roger Svensson, Johan Söderberg: *History of Prices and Wages in Medieval Sweden*.

I. *Statistics and Analysis*. 213 sidor. ISBN 978-91-519-6080-7.

II. *Database*. 317 sidor. ISBN 978-91-519-6081-4.

Illustrerade. 2023.

Pris för medlemmar i SNF
250 SEK. Båda volymerna i
samtidig beställning: 400 SEK.
Pris för icke medlemmar
350 SEK. Båda volymerna i
samtidig beställning: 600 SEK.
+ ev. porto.
info@numismatik.se

Skarabé
Mynt & Guld AB
köper och säljer
MYNT, SEDLAR
och **MEDALJER**
Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 - 135 088
skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10-18

LINKÖPINGS MYNTKLUBB
SKILLING BANCO
inbjuder till
MYNTMÄSSA
lördag 24 februari 2024 kl. 10.00-15.00
i Östra Tollstads Bydegård
endast 5 min från E4:an!
Gratis parkering!
Entré 20 kr
Mer info finns på
Linköpings Myntklubb Skilling Banco's facebookside
och
linkopingsmyntklubb.se

FriMynt 2024

48:E INT. MYNT- & FRIMÄRKSMÄSSAN

Välkommen!

13 april kl 11.00-17.00

TEKNIKHALLEN / OLYMPIA
FILBORNAVÄGEN 9, HELSINGBORG, SVERIGE

www.frimynt.se

SSP / H-Expo • Drottninggatan 184, 254 33 Helsingborg • Tel +46 (0)705-29 25 60

LÄSTIPS - NÄTNYTT

Fornvännen 2023:118

Jens Christian Moesgaard: *Passiv ackumulering eller aktivt omløb? Brug af sølv i vikingetiden i lyset af enkeltfund af mønter, betalingsølv og vægtlodder.*

Numismatiska forskningsgruppen

Svante Fischer: *The Late Roman and Early Byzantine Solidi of Småland.* 2023. Se här:

www.su.se/numismatiska-forskningsgruppen/nyheter/ny-publikationsserie-1.700176

Myntstudier

Ett nytt nummer av *Myntstudier* (2023:1) har utkommit. Se här:

www.su.se/numismatiska-forskningsgruppen/nyheter/nytt-nummer-av-myntstudier-1.696997

IBNS Journal 62–4

includes articles on The role of Banknotes following WWII, Royal Cypher on British India Banknotes, Sir John Houblon and the £50 Note, Confessions of a (Mauritian) One-Dollar Note, 1843; the full list of World Heritage Sites on Banknotes.

www.theibns.org

SNT-register

Sedan 1990 har register över föregående års artiklar och notiser i SNT presenterats i februarinumret.

På SNF:s hemsida – www.numismatik.se – finns titel- och författarregister i sökbar pdf-format ända från 1977 till och med 2023.

FÖREDRAG

Göteborgs Numismatiska Förening

Vårens föredrag

12 februari, Jan-Olof Björk: *Svenska provmynt.*

11 mars, Tomas Gütebier: *Léo Holmgren (1904–1989), myntgravör, medaljkonstnär, skulptör och formgivare.*

8 april, Emelie Hallenberg: *Myntbilder i revolutionernas tid.*

13 maj, Christian Hamrin: *Kvalitetsbestämning förr och nu.*

PRESSKLIPP 1903

Riksbankens sedelsamling

Af notiser i tidningarna på sista tiden inhämtar man, att en katalog öfver riksbankens sedelsamling inom kort kommer att utgifvas från trycket, äfvensom att vitterhetsakademien ämnar, för att bidra till kompletteringen af samlingen, deponera hos riksbanken de i akademiens ägo befintliga enstaka sedlar, som saknas i samlingen.*

Ins. af dessa rader hoppas, att man snart i tidningarna också får läsa den för många intressanta nyheten, att denna samling någon stund i veckan blir tillgänglig för allmänheten.

Lux.

Insändare i Svenska Dagbladet den 4 februari 1903

* År 1915 utkom *Sedelsamlingen i Riksbankens myntkabinett* beskriven av Hans Hildebrand (avliden 1913) med "Historisk översikt" av Oscar Montelius.

Kassaskåp säljes!

Tidigare ägare Gunnar Ekström. 15 000 kr. Avhämtas i Karlstad. 0702731569

Medlemsavgiften år 2024

ÅRSAVGIFTEN FÖR MEDLEMSKAP i Svenska Numismatiska Föreningen är enligt beslut vid senaste årsmöte fortsatt endast 200 SEK per kalenderår för boende i Sverige.

I medlemskapet ingår åtta nummer av Svensk Numismatisk Tidskrift samt från 2024 fyra nummer av Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.

Juniorer upp till 20 år betalar endast 100 SEK per år. Medlemmar bosatta utanför Sverige betalar 375 SEK.

Medlemsavgiften till SNF kan sättas in på:
Plusgiro 150007-3
Bankgiro 219-0502.

Ange att betalningen gäller medlemskap år 2024 och i förekommande fall er nya adress.

SNF:s kansli

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Vi kommer att stänga butiken på Hantverkargatan 36, Stockholm
info@aktiesamlaren.se
08-611 01 10

Säljer ut mynt, medaljer, ordnar m.m. Reducerat pris.

Passa på att besöka oss innan vi stänger.

Framöver kommer vi att sälja aktiebrev och äldre handlingar på vår webbshop.

www.strandbergsmynt.se

Falu-Borlänge Myntklubb

www.fb-myntklubb.se
fb.myntklubb@gmail.com

Göteborgs Numismatiska Förening

www.gnfinfo.se
gnf@comhem.se

Halmstads Myntklubb

Facebook, sök på Halmstads Myntklubb

Kalmar Myntklubb

www.kalmarmyntklubb.se
info@kalmarmyntklubb.se

Katrineholm Flen Vingåker Myntklubb

www.kfvmynt.se
info@knattebocatering.com

Myntklubben Skilling Banco

linkopingsmyntklubb.se
mksb82@gmail.com

Nola Myntklubb, Örnsköldsvik

www.infoom.se/nolamyntklubb
nolamyntklubb@live.se

Norrköpings Myntklubb

www.norrkopingsmyntklubb.se
info@norrkopingsmyntklubb.se

Numismatiska Föreningen i Hässleholm

www.myntforeningen.se
numis.hlm@gmail.com

Numismatiska klubben i Uppsala

www.nku.nu
info@nku.nu

Nässjö myntklubb

n.mynt.se
blarblar408@gmail.com

Samlarklubben Numis

www.numisskelleftea.se

Sigtuna Myntklubb

www.sigtunamyntklubb.dinstudio.se
pgc21@hotmail.com

Stockholms Myntklubb

www.stockholmsmyntklubb.se
pgc21@hotmail.com

Strängnäs Myntklubb

http://strangnasmyntklubb.webber.se/
strangnasmyntklubb@hotmail.com

Svenska Pollettforeningen

www.pollett.se
info@pollett.se

Sävsjö Myntklubb

Parallellgatan 19
576 33 Sävsjö

Södra Dalarnas Myntklubb

medlem.spray.se/sdmyntklubb

Villstadortens Myntklubb

Paradisgatan 19 D
332 32 Gislaved

Westerbergslagens Myntklubb

Flatenbergsvägen 4
777 34 Smedjebacken

Ändringar och tillägg?

Kontakta: info@numismatik.se

Vill även er lokala myntklubb vara medlem? Endast 200 kr i årsavgift.

SNF bidrar till föredrag i numismatiska föreningar!

Om en till SNF ansluten förening vill arrangera ett föredrag på ett medlemsmöte och få bidrag från SNF skall föreningen i god tid kontakta SNF:s kansli – info@numismatik.se – med en förfrågan. Efter arrangemanget skall kvitton på kostnaderna skickas till Svenska Numismatiska Föreningen, Banérgatan 17, 115 22 Stockholm, som ombesörjer ersättningen.

Eskilstuna myntklubb söker nya medlemmar

Kom med i Eskilstuna myntklubbs grupp om mynt och medaljer. Vi söker nya medlemmar.

Här delar deltagarna med sig av sina mynt och dess berättelser. Ofta är det temakvällar. Medeltida mynt, Plåtmynt, Myntorter i Sverige, Präglingsmetoder, Kastmynt, Bernadotternas mynt med mera. Det är ett mycket stort område, och vår verksamhet utgår i stor utsträckning från medlemmarnas önskemål och intresse. Det som avhandlas i studiecirkeln är förankrat hos medlemmarna.

Medlemmarna är samlare och naturligtvis utbyter vi både mynt och erfarenheter av vårt samlande. Tillsammans med erfarna samlare lär du dig förstå och tolka myntens berättelse. Ett mynt eller en medalj är ett konkret och bestående minne som förmedlar historier om tiden i fråga eller händelser de präglats i förbindelse med.

Eskilstuna myntklubb bedriver sin verksamhet i Studieförbundet Vuxenskolornas lokaler i samarbete med SV Sörmland.

Tisdagar kl. 18.30, start 30 januari. Sista tisdagen varje månad förutom under sommaren.

Lokal: SV Eskilstuna, Eskilsgatan 20

Ledare: Roland Svensson. 9 ggr/18 tim/ kostnadsfri.

Johannes Mattisson

Se mer här:

www.sv.se/avdelningar/sv-sormland/kurser/bli-en-fullfadrad-numismatiker-53349/

ANSÖKNINGAR TILL

Sven Svenssons Stiftelse för Numismatik

ANSLAG LÄMNAS FÖR VETENSKAPLIGA
ARBETEN INOM FRÄMST SVENSK NUMISMATIK:
FORSKNING, RESOR & PUBLIKATIONER

STIFTELSENS UPPGIFT ÄR:

- Köpa in föremål som saknas i KMK:s samlingar
- Ge bidrag till publikationer som kan tjäna svensk numismatisk forskning
- Stödja forskare i svensk numismatik

Stiftelsen sammanträder två gånger per år, en gång under våren, en gång under hösten. Ansökan ska vara stiftelsen tillhanda senast 15 februari, alternativt senast 15 september. Skicka ansökan till:

Sven Svenssons Stiftelse för numismatik
Handelsbanken Stiftelsetjänst
106 70 Stockholm

WWW.SVENSVENSSONSSTIFTELSE.SE

APPLICATIONS FOR

Sven Svensson's Foundation for Numismatics

APPLICATIONS FOR GRANTS ARE PROVIDED FOR SCIENTIFIC
STUDIES, MAINLY WITHIN SWEDISH NUMISMATICS:
RESEARCH, TRAVELS & PUBLICATIONS

THE FOUNDATION'S ASSIGNMENTS ARE:

- Purchases of items missing in the collection of The Royal Coin Cabinet
- Contributions to publications that could benefit Swedish numismatical research
- Support for researchers in the field of Swedish numismatics

The Foundation Board meets twice a year, in March and October.
Applications must be submitted before 15 February or 15 September.
Address: Sven Svensson Stiftelse, c/o Handelsbanken Stiftelsetjänst,
se-106 70 Stockholm, Sweden

WWW.SVENSVENSSONSSTIFTELSE.SE

Svenska Numismatiska Föreningens *Bokbord*

På **FriMynt 2024** i Helsingborg den 13 april kommer böcker som ges ut av SNF att säljas:

NUMISMATISKA MEDDELANDEN
SMÄRRE SKRIFTER
MONOGRAFIER

De senast utgivna (2022, 2023) skrifterna samt ett urval av äldre litteratur.

Se hemsidan: www.numismatik.se

Böckerna kan också beställas eller köpas direkt på kansliet:
tel. 08-667 55 98 eller
info@numismatik.se

AUKTIONER & MÄSSOR

Våren 2024

- 24/2 Linköpings Myntklubb
Skilling Banco,
myntmäsas, Östra
Tollstads bygdegård
- 13/4 FriMynt 2024,
myntmäsas, Helsingborg
- 27/4 MISAB, kvalitetsauktion
44, Stockholm
- 11/5 Myntkompaniet,
myntauktion 28,
Stockholm

Se mer här:
ingemars.se/agenda

HOLMASTO MYNTHANDEL

MYNT, SEDLAR, MEDALJER,
MILITARIA M.M.

Alexandersgatan 50
00100 Helsingfors, Finland
+358 9 666 500
holmasto@holmasto.com
www.holmasto.com

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordinar Nålmärken

Öppettider:
Vardagar 10.00 – 18.00
Hantverkargatan 8
11221 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
kontakt@selinsmynthandel.se

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlävågen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

MYNTBUTIKEN I SVERIGE AB

Kyttingevågen 15
181 31 Lidingö

Tidsbokning: 08-684 392 00

KÖPER MYNT – MEDALJER
HEMBESÖK STOCKHOLM

Se exempel på inköpspriser:
www.myntbutiken.se

MYNT SÖKES:

MYNT

1-krona 1944 - Sista 4 ompunsad rest upptill
50-öre 1875 - Kort text & 5 på 1 eller 4
50-öre 1875 - Längre text & 5 på 1 eller 4

KVALITÉ

Min. 1
Min. 1+
Min. 1+

**VÄNLIGEN SKICKA BILD OCH
PRISFÖRSLAG TILL: INFO@MYNTINFO.SE**

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är sedan 1973 en etablerad sammanslutning av för närvarande 21 mynthandlare. Föreningens syfte är att samordna strävanden och idéer angående mynthandels utveckling, uppmuntra vetenskaplig forskning och sprida kännedom om numismatik, samt att skapa varaktiga och vänskapliga förhållanden svenska mynthandlare emellan. Medlemmarna förbinder sig att ej saluföra förfalskade objekt i enlighet med Svenska Numismatiska Föreningens upprop.

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031 – 139484
besour@telia.com
www.besour.se

CEDERHOLMS MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 076 – 8344684
cederholmsmynthandel@gmail.com

ROBERTO DELZANNO MYNTHANDEL

Villa Långbro – Stockholm
Tel. 0708 – 865008
roberto@delzanno.se
www.delzanno.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08 – 7326686, 070 – 2126455
christian.hamrin@telia.com

JOAKIMS MYNT & SEDLAR

Linnégatan 52
413 08 Göteborg
www.joakimsmyntochsedlar.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 37
371 35 Karlskrona
Tel. 0455 – 81373
lennart@mynt.nu
www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14 / Box 98
501 13 Borås
Tel. 033 – 410315

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
373 32 Nätraby
melinmynt@hotmail.com

MITQALCOINS

Klas Johnsson
Box 5078
141 05 Kungens kurva
info@mitqalcoins.se
Tel. 070 – 6101073

MYNTHANDEL SB NUMISMATICS

S. Bilis, Östermalmstorg
Box 5143
102 43 Stockholm
info@mynthandel.com
www.mynthandel.com

NILSSONS MYNTHANDEL AB

Box 12
896 21 Husum
Tel. 076 – 1132207
nilssonsmynthandel@hotmail.com

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46 / Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08 – 6626261
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON / TICALEN MYNTHANDEL

Stefan Jonasson / Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 073 – 9540868
ticalen@gmail.com

PECUNIA MM HB

Östra Mårtensgatan 19
223 61 Lund
Tel. 0705 – 252519
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30 / Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel. / fax 042 – 122528
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Hantverkargatan 8 / Box 16390
112 21 Stockholm
Tel. 08 – 4115081
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel. / fax 031 – 135088
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STENENG AB

Peter Sten
Industrigatan 6
335 73 Hillerstorp
petersten@icloud.com
Tel. 070 – 5222036

SVENSK MYNTHANDEL

Mikael Kindahl
Badstugatan 24, Bredablick
691 32 Karlskoga
svenskmynthandel@hotmail.com
www.svenskmynthandel.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Gamla Brogatan 36
111 20 Stockholm
Tel. 08 – 4110807
www.hwmynt.se

AB WIJK ANTIK

Flisvägen 5
743 94 Skyttorp
Tel. 070 – 3680807
info@wijk.se

www.smf.com.se

MYNTAUKTION

Nu tar vi sikte på vårens auktioner.

**Bättre mynt och hela samlingar mottages löpande,
så att just dina objekt kan marknadsföras mer.**

Objekt (inkl. köparprovision) som såldes på vår stora myntauktion 11 november:

2 öre 1557 Åbo
App. 980 RRRR
94 000:-

4 mark 1647
51 000:-

Kungaparets bröllop 1797
278 000:-

2 kronor 1912
27 000:-

Finland
1 markka 1867
87 000:-

Kina
50 cash ND (1853-54)
339 000:-

Palestina
100 mils 1933
21 000:-

Vi har kunder över hela världen och därmed mycket goda möjligheter att sälja just dina objekt.
Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!
Välkommen in med dina objekt!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17

E-post: coins@myntkompaniet.se

www.philea.se

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

INTERNETAUKTION 55

Fredagen den 16 februari publicerar vi internetauktion 55. Auktionen omfattar enbart guldmynt, huvudsakligen enklare sådana med endast ett litet samlarvärde. På denna auktion tar vi endast 10 % i köparprovision. Auktionen avslutas söndagen den 25 februari.

Välkommen att prova vårt nya koncept!

WORLD MONEY FAIR OCH NUMISMATA

I år kommer vi att ställa ut med bord på såväl *World Money Fair* i Berlin 2-4 februari som *Numismata* i München 2-3 mars. Se vidare på mässornas hemsidor www.worldmoneyfair.de och www.numismata.de.

Väl mött i Tyskland!

KATALOGBESTÄLLNING

Till årets kvalitetsauktioner kommer vi att producera minst två högkvalitativa, inbundna auktionskataloger, rikligt försedda med beskrivningar och artiklar. Katalogerna kostar 295 kronor per styck (inrikes postbefordran ingår). Vid köp av båda samtidigt är det totala priset 495 kronor. Betalning sker till bg 399-0090. Glöm ej uppgive namn och adress.

Myntauktioner i Sverige AB
Banérgatan 17, 115 22 Stockholm • Storgatan 10, 342 60 Moheda
E-mail: info@myntauktioner.se • Telefon: 08-410 465 65
www.myntauktioner.se